

ДОБРИ ПРАКТИКИ, ИЗПОЛЗВАНИ В ИЗВЪНКЛАСНАТА ДЕЙНОСТ УЧИЛИЩНИ МЕДИИ

Мария Павлова

Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“ – София

Резюме. Тази научна статия има за цел да представи добри практики, които се използват в часовете, свързани с провеждането на извънкласни дейности – „Училищни медии“. Основават се на иновативни подходи, работа с дигитални инструменти и използване на хибридно обучение. Чрез тези методи се насърчава активното участие на учениците в клуба и в училищния живот, повишават се техните дигитални компетентности и езиковата им култура, подпомага се ориентацията им за кариерно развитие. Развиват се техните комуникативни умения. По време на часовете учениците придобиват опит, който ги подготвя за предизвикателствата на съвременното информационно общество.

Ключови думи: извънкласни дейности; ключови компетентности и компетенции; добри практики; умения; медийна грамотност; дигитални умения; хибридно обучение; работа в екип; културни компетентности; критическо мислене.

Въведение

Медийната грамотност най-често се свързва с развиването на компетенции в областта на новите технологии. Включва уменията правилно да се разбират медиите като среда, средства и съдържание. В така широко определения комплекс със сигурност влиза управлението на медийните средства – умения за работа с информационни и комуникационни технологии. Нужно е да бъдат придобити нови компетенции, изграждащи естеството на медийната грамотност, умения и нагласи, излизайки далеч извън рамките на традиционната грамотност. Освен върху технологиите за информация и комуникация медийната грамотност се фокусира още и върху развитието на критичното мислене и участието в обществения живот чрез медиите.

Разбирането за медийна грамотност е да гледаме на нея като на цялостен образователен подход, нуждаещ се от прилагане в обучението по всички предмети, като средство, позволяващо използването на медии и дигитални техно-

логии, като инструмент на критическото мислене, тоест като на методология за разбиране, усвояване и управление на света на познанието, като методология за учене и преподаване, но и за възходящо личностно и професионално развитие.

Целта на тази статия е да се представят някои методически идеи за развиване на ключови компетентности на ученици съобразно възможностите за работа, които предоставят часовете за извънкласни дейности в клуба „Училищни медии“.

Задачи на изследването

1. Да се представят методически идеи за развиване на някои ключови компетентности: критическо мислене, културна компетентност, дигитална компетентност и работа в екип.

В часовете за извънкласни дейности в клуба „Училищни медии“ акцентът е върху развиването на комуникационни, медийни и информационни умения на учениците. Прилагат се разнообразни добри практики, които позволяват на учениците да бъдат активни участници в обучението и да се изразяват свободно. Стимулира се груповата работа, в която децата си сътрудничат, осъществява се обмен на идеи, които впоследствие биват реализирани. Това насърчава критическото им мислене и сътрудничеството между тях.

Дигиталните инструменти предоставят безброй възможности за обогатяване на учебния процес и създаване на медийни съдържания. Дава се възможност на учениците да изразяват своите идеи по творчески и иновативен начин и да развиват техническите си умения.

Хибридно обучение ни предоставя възможност да споделяме мнения, без да се губи основата на практическото обучение. В часовете, свързани с „Училищни медии“, го използвам, комбинирайки присъствено преподаване и онлайн активности. Хибридно обучение ни предоставя гъвкавост и персонализиране на обучението, което подпомага постигането на високо ниво на активност и ангажираност от страна на учениците.

Развиване на критическо мислене – чрез него децата се учат да разрешават проблемни ситуации, като правят критичен прочит на добита информация и идеи, оценяват изразените мнения, ревизират собственото си становище и при нужда реконструират, вземайки обосновано решение.

Развиване на културна компетентност – свързана е с развиване на способността да се оцени важноста на творческото изразяване на идеи, преживявания и чувства чрез разнообразни средства.

Развиване на дигитална компетентност – включва увереното и критично използване на технологиите на информационното общество за работа, забавление и общуване. Развиват се информационна грамотност и уменията за създаване на дигитално съдържание.

Развиване на умения за работа в екип – справяне с възникнали конфликтни ситуации; осъществяване на поставени цели от екипа; вземане на конструктивни решения; сътрудничество; градивна критика и др.

Методически идеи

Развиване на критическо мислене

Едно от важните умения, необходимо на съвременния човек, е критическото мислене. То ни позволява да оценяваме информацията, да анализираме аргументите и да формулираме обосновани съдържателни мнения и решения.

Ето няколко подхода, които съм използвала за развиване на критическо мислене в рамките на нашите часове.

На учениците се поставя задача да се запознаят с различни медийни източници, които съм подготвила предварително, например статии, новини, блогове, видеоклипове и пр. Те трябва да оценяват тяхната достоверност, точност и обективност. Чрез задаване на въпроси ги насочвам да разберат как информацията може да бъде представена по различни начини, дали е достоверен източникът на информация и да разберат защо е необходимо да имат критичен подход при интерпретирането ѝ. Допълнително им представям различни медийни техники и стратегии, използвани в реклами, политически речи, новини и други медийни формати, например: емоционално въздействие, което е свързано с различни емоционални изображения, разказани лични драматични истории и пр.; логически аргументи, които често са използвани в политически речи и дебати с цел да въздействат на аудиторията; манипулация – в някои медийни формати, като новини или реклами, се използва стратегията за манипулиране въз основа на емоции и страх. Това може да включва селективно представяне на информация, използване на заглавия и снимки, които създават чувство на несигурност или тревога.

Дискутираме различни етични и морални въпроси, свързани с използването на медии и технологии. Анализираме и оценяваме етични аспекти, например защита на личната информация, дигитална грамотност, киберсигурност и пр.

През учебната година учениците имат задачата сами да създават свои собствени медийни продукти, като пишат статии за училищния вестник, вземат интервюта, които обработват и включват във филмово съдържание. Насърчавам децата в клуба да представят своите различни гледни точки и заедно да обсъждаме изложените идеи, за да създадем продукт, който отговаря на нашите изисквания, като по този начин те развиват критично си мислене, защото са отговорни за създаването, редактирането и представянето на своите собствени работки.

Чрез извънкласните дейности „Училищни медии“ учениците имат възможност да развият критичното мислене, като изследват, анализират и създават медийно съдържание.

Развиване на културната компетентност

Развиването на културната компетентност в часовете за извънкласни дейности „Училищни медии“ е свързана с идеи и изкуство. Има значителна роля в разширяването на културното разбиране и възприемане на учениците. Помага им да развият креативно мислене, възприятие на културни ценности и изразност.

Ето някои подходи и стратегии, които могат да се използват за развиване на културна компетентност в „Училищни медии“, свързана с идеи и изкуство.

Често в часовете за извънкласни дейности организирам дискусии, в които учениците могат да споделят своите впечатления, мнения и интерпретации за различни литературни произведения, медийно съдържание, филмови продукции и др. През учебната година нашите училищни журналисти трябва да вземат интервюта от учители и техни съученици, свързани с различни теми. Пример ще дам за интервюта, които са взети във връзка с годишнините на три отличителни имена в българската литература: за Христо Ботев, Пейо Яворов и Алеко Константинов. Разглеждат се още по-подробно влиянието на културните движения, историческите събития и социалните фактори върху формирането и развитието на творчеството на авторите. Учениците затвърждават наблюденията си, че историческите събития и творчеството на гореспоменатите автори са неразривно свързани. Подчерта се идеята за необходимата свързаност между културата и изкуството.

Развиване на дигитални компетентности

Развиването на дигиталните компетентности в часовете за извънкласни дейности „Училищни медии“ е от изключително значение в съвременното образование. Това помага на учениците да развият уменията и да добият знанията, необходими за ефективно използване на технологии и медийни инструменти.

Ето някои подходи и стратегии, които съм използвала за развиване на дигитални компетентности в рамките на часовете ни в клуба „Училищни медии“.

Учениците развиват основни технически умения: умение за търсене и оценка на информация в интернет, работа със софтуерни приложения за обработка на медийно съдържание, създаване на електронен вестник, работа със социални медии и др. Предоставена им е възможността за практическа работа с различни дигитални инструменти и технологии. Предимно работим в споделеното пространство на Google Workspace. Използваме платформата Flipsnack, където създаваме нашия дигитален училищен вестник. Допълнително учениците развиват своите умения и за работа в Canva, като алтернативен помощник за създаване на друг тип медийни разработки. Учениците изграждат умения да разпознават фалшиви новини, да разбират разликата между надеждни и ненадеждни източници на информация. Съумяват да вникнат в процеса на

планиране, създаване, редактиране и публикуване на медийно съдържание. Това им помага да развиват своята креативност, комуникативните си умения и да разбират елементите на медийното съобщение. Организираните се проекти и дейности, които насърчават учениците да работят в екипи и да комуникират ефективно чрез дигитални инструменти и платформи. Използваме онлайн средства за сътрудничество, които улесняват нашата активна работа, защото ни дават възможност да работим по всяко време и място.

Развиване на умения за работа в екип

Развиването на компетентности за работа в екип в часовете за извънкласни дейности „Училищни медии“ е от изключителна важност, тъй като работата в екип е неотменима част от съвременния професионален и социален живот. Екипната работа предоставя на учениците среда за развиване на комуникационни и лидерски умения.

Ето някои подходи и стратегии, които съм приложила за развиване на компетентности за работа в екип в рамките на „Училищни медии“.

Извънкласната дейност предразполага към работа в малки екипи. Учениците сами избират групите, в които ще работят, като това се определя от интересите, които имат, и функциите, които желаят да изпълняват. Ученици са с различни умения, интереси и способности, допълват се един друг и формират силни екипи. Имат ясно установени роли и отговорности.

Организираните активности и упражнения, които насърчават учениците да комуникират ефективно, спомагат за тяхното оформяне като екип, защото така имат възможност за поглед върху работата на своя партньор. Изразяват мнението си, но също така слушат внимателно другите членове на екипа и се отнасят с уважение към различните гледни точки. Съумяват да дадат конструктивна обратна връзка.

Фундаментално за работата в екип е сътрудничеството. Насърчавам децата да работят заедно и да разпределят задачите си във всеки един екип. Задължителни са упражнения, които изискват колаборация и сътрудничество, например създаване на медийни продукти, провеждане на интервюта или изследване на теми, защото материалите, които създаваме, са краен продукт, който е създаден от нашата екипна работа. Важността на разпределението на задачите изгражда уменията им да управляват времето си, както и да се подкрепят взаимно. Умеят да намират конструктивни решения на възникналите казуси, както и сами да оценяват своята работа. Работата в екип дава възможност за изразяване на различни гледни точки, а конкурентната среда ги мотивира да работят прецизно и отговорно в създаването на различните типове съдържание. Анализират работата, която са извършили – какво е направено добре и какво може да се подобри. Винаги ги подкрепям да споделят мисли и препоръки за бъдещи проекти – както за отделните екипи, така и за цялата група.

Работата в екип в часовете за извънкласни дейности „Училищни медии“ предоставя на учениците ценни възможности за развитие на умения за работа в екип, които са от голямо значение за техния личен, а за бъдеще – и професионален растеж. Важно е да бъде създадена среда, в която учениците се чувстват комфортно, мотивирани са да работят заедно, да споделят идеи и да допринасят за постигане на общите цели.

Резултати

Критическо мислене

Учениците, работещи в групата, споделят и обменят идеи. Въз основа на своето критическо мислене изграждат съвместни проекти – реализирания училищен вестник, създадените статии в него, подредбата и обработката на информацията. Допълнителната информация, която получават по време на нашите срещи, използването на различни материали и текстове разширяват техните познания и улесняват усвояването на знанията. Създават свои текстове на различна тематика – за откриване на учебната година, за спортни състезания, за коледни и новогодишни събития. Самостоятелната работа им помага да осмислят и приложат знанията си в реален контекст, което ги мотивира и развива тяхната креативност. Допълнително осъществяваме срещи с журналиста Явор Евтимов от в. „Сега“ и Надежда Узунова – журналист. Те дават на децата насоки и основи, които да следват, за да бъде успешна нашата работа.

Културна компетентност

Развиването на културна компетентност в часовете за извънкласни дейности – „Училищни медии“ е свързано с визията, креативното съдържание и оформянето на вестника. Тя има важна роля в стимулирането на учениците да развият умения за визуална комуникация, креативно мислене и културно изразяване. Участниците в клуба отразяват различни училищни събития, създават текстове за различни личности и традиции, препоръчват литература на нашата читателска аудитория. По този начин насърчавам културното разнообразие и съдържание на вестника.

Дизайнът на електронния ни вестник е създаден изцяло от учениците. Те правят подбор на визуалните елементи, като цветове, шрифтове, изображения и композиция. Използват различни дизайнерски инструменти и софтуери за създаване на привлекателни и ефективни визии на страници, заглавия и илюстрации.

Задължителна част са обратната връзка, сътрудничеството и екипната работа, защото развиват комуникационни умения, умения за ръководство и споделяне на отговорности, като същевременно уважават различните гледни точки и идеи на всеки член на екипа.

Дигитална компетентност

В бързо развиващия се свят на технологиите избрахме да работим с Flipsnack¹, защото всеки човек би имал достъп до онлайн вестника на нашата гимназия. Вестникът отразява събитията, които са реализирани или предстоят да се осъществят. Избрахме платформата, защото е най-близко до представите ни за вестник – прелистване на страниците, възможности за оформяне и пр. Учениците работят с различни компютърни програми и приложения, които подпомагат ефективното учене. Това включва текстообработване, презентационни инструменти и др. Използването на такива инструменти разнообразява уроците и помага за постигането на по-високо ниво на активност и ангажираност от страна на учениците.

Работа в екип

Учениците разбират важноста от споделянето на отговорности и работата в екип. Изграждат уменията за планиране на работата, делегиране на задачи и работа върху общи цели. Екипната работа води до постигане на краен резултат, свързан с общата цел – училищния вестник. Всеки член на екипа е мотивиран да даде най-доброто от себе си при решаване на груповата задача. Успешният екип съумява да предложи ключови решения при възникнали ситуации. На учениците трябва да се дават самостоятелни задачи, които да се комбинират и с работа в малки групи. По този начин те отключват лидерските способности, които притежават, предлагат свежи идеи, водещи до подобрен и положителни промени.

Заклучение

В настоящата научна статия разгледах добрите практики, които могат да бъдат използвани в часовете за извънкласни дейности в клуба – „Училищни медии“. Представих различни подходи и стратегии, които имат за цел да подобряват образователния опит на учениците, да развият техните медийни умения и да насърчат тяхната творческа насоченост и критичното им мислене.

Въз основа на резултатите от използваните от мен практики смятам, че тяхното приложение е успешно реализирано в учебния процес. Ще подчертая, че добрите практики в часовете на клуба не само обогатяват знанията и уменията на учениците по отношение на медийната грамотност, но също така им предоставят възможности да развият критическото си мислене, комуникационните си умения и културната си компетентност. Ще допълня, че използването на добри практики в часовете на представлява ценна възможност да се създаде образователна среда, която насърчава активното участие и самостоятелното изследване на учениците. Децата се подготвят за предизвикателствата на съвременното общество, изграждат ключови компетентности и умения за успешен личен и професионален растеж.

На базата на моята изследователска работа и анализ мога да заключа, че използването на гореспоменатите практики в часовете на клуба „Училищни медии“ е от съществено значение за обогатяването на образователния опит на учениците. Приложените практики са иновативен и ефективен начин за развитие на медийни умения, критично мислене, комуникационни умения и работа в екип. Интегрирането им в учебните часове може да има дълготраен и положителен ефект върху развитието на учениците и тяхното образование, като цяло.

Надявам се, че тази научна статия ще послужи като полезен източник за учители, които водят извънкласни дейности, и че ще насърчат развитието и прилагането на добри практики, които да подобрят образователния процес.

БЕЛЕЖКИ

1. <https://www.flipsnack.com/>

GOOD PRACTICES USED IN *SCHOOL MEDIA* EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

Abstract. This paper aims to present good practices used in the lessons related to the implementation of extracurricular activities – “School media”. These practices are based on innovative approaches, working with digital tools and using hybrid learning. Through these methods, students' active participation in the club and in school life is encouraged, their digital competences and language skills are enhanced, and their career orientation is supported. Their communication skills are developed. During the classes, students gain experience that prepares them for the challenges of the modern information society.

Keywords: extracurricular activities; key competences; good practices; skills; media literacy; digital skills; hybrid learning; teamwork; cultural competences; critical thinking.

✉ **Maria Pavlova**

Teacher in Bulgarian Language and Literature
Head of the School Media Club
Second English Language School “Thomas Jefferson”
Sofia, Bulgaria
E-mail: 2els.Sofia@2els.com